

RECONVERSIA NATURALĂ ȘI SOCIALĂ A ZONEI MINIERE FUNDU MOLDOVEI

Despina VASILCU

Cuvinte cheie: activitate minieră, poluare, restructurare, probleme economice.

Mots clé: activité minière, pollution, réstructuration, problèmes sociaux.

La reconversion naturelle et sociale de la zone minière de Fundu Moldovei. La réforme du secteur mineur constitue l'une des plus importantes composantes du processus de transition en Roumanie. Au delà des effets favorables au sens de la croissance du degré de la rentabilité des unités minières et de la diminution des pertes dans l'ensemble de l'économie nationale, le processus de restructuration a eu des répercussions négatives sur les employés et leurs familles. Les plus grandes difficultés consistent dans la croissance du chômage et dans l'impossibilité de trouver un nouveau travail, dans la chute du niveau de vie et la destruction continue de l'infrastructure locale.

În mod similar cu alte țări din Europa Centrală și de Est, industria minieră din România s-a confruntat, în ultimii ani, cu o criză profundă. Aspectele cele mai acute ale acestei crize au constat în managementul inadecvat din punct de vedere natural și social, lipsa de eficiență și productivitatea scăzută a activității. Afectate din acest punct de vedere au fost, nu numai marile bazine miniere, ci și exploatările miniere mai modeste, de tipul celor de la Fundu Moldovei, localitate situată pe cursul superior al râului Moldova, în depresiunea tectono-erozivă omonimă.

Scurt istoric al activității miniere

Fundu Moldovei este o localitate cu vechi tradiții în minerit. După anexarea Bucovinei la Imperiul Habsburgic a fost înființată o comisie de exploatare miniere, care avea sarcina de a prospecta potențialul geologic și minier al întregului teritoriu, acțiune care s-a finalizat cu începerea exploatărilor din anul 1784.

În anul 1859 consorțiul Mantz dă faliment, iar minele și instalațiile metalurgice sunt cumpărate de F.B.O.R., care le repune în funcțiune.

Din anul 1948 intră în proprietatea Domeniilor Bucovinei și apoi în proprietatea statului. În conducerea sa bazată pe auto-suficiență, regimul anterior a decis să dezvolte toate zăcămintele, chiar dacă acestea nu aveau condiții de fezabilitate și eficiență economică. Companiile de stat și-au direcționat eforturile, în principal, în vederea creșterii producției, indiferent de costuri și de consecințele asupra mediului.

În prezent, Fundu Moldovei se numără printre cele 18 localități miniere, declarate zone defavorizate. Având în vedere faptul că, în ultimii ani, o mare parte a producției miniere a fost subvenționată de la buget, în analiza evoluției sectorului minier, în perspectiva anului 2007 s-a avut în vedere, în primul rând, creșterea eficienței economice, creșterea competitivității companiilor, iar în situația în care acest deziderat nu a putut fi atins, capacitățile neviabile urmau să fie închise. Rezultatele obținute în anul 1997 au fost sub nivelul programat la cea mai mare parte a producției miniere și cu mult sub nivelul realizărilor din 1996, ceea ce a condus, inevitabil, la un program de restructurare în două etape: 1997-1999 și 1999-2007.

Influența activității miniere asupra mediului

Mineritul, activitate care se practică de secole în această regiune, a adus, pe de o parte prosperitate, iar pe de altă parte schimbări majore ale peisajului, locul pădurilor fiind ocupat de

haldele de steril, cariere, uzina de preparare, locuințe colective aflate într-un stadiu avansat de degradare, în urma disponibilizării minerilor și a întoarcerii lor în localitățile de origine.

Zona minieră Fundu Moldovei a fost împărțită în 4 sectoare de activitate: Dealu Negru, Prașca, Tonigărești și Uzina de Preparare.

După încetarea activității miniere, măsurile de reintegrare naturală se lasă încă așteptate. Haldele de steril, adunături reziduale dispuse terasat, care ar trebui să aibă 5 straturi au ajuns la 10 straturi înălțime (halda Dealu Negru). Aceasta prezintă un risc ridicat pentru gospodăriile aflate în apropiere, deoarece partea sa inferioară a alunecat până în curțile gospodăriilor. Este singura haldă pe care s-a reusit plantarea unor mesteceni, specie care rezistă compoziției chimice a haldelor de steril.

Halda de steril aflată în fața stației de preparare este cea mai periculoasă din zonă. Aceasta este terasată și este rezultatul sterilului depozitat pe locul fostului iaz de decantare. Lipsită complet de vegetație, cu forme de eroziune reprezentate prin ogașe și ravene, peisajul acestei halde se apropie parcă de cel selenar

Halda de la Tonigărești, neterasată, este singura haldă consolidată cu sistem de stăvilire. Din păcate, lemnul folosit pentru consolidare a început să putrezească, determinând alunecarea sterilului în partea inferioară.

O gravă problemă de mediu, cu implicații negative asupra sănătății populației o constituie poluarea apelor de suprafață, ca urmare a deversării apelor pluviale impurificate.

Uzina de preparare care conferă acestui sat de munte aspectul unei zone industriale părăsite este în prezent dezafectată, singurii angajați sunt reprezentați prin personalul de pază. Într-un stadiu avansat de degradare, improprie locuirii, în prezent, se află și locuința colectivă, destinată minerilor care proveneau din alte zone.

Foto 1. Halda de steril formată pe locul fostului iaz de decantare (foto D. Vasilcu)

Impactul social al mineritului

Reforma sectorului minier constituie una dintre cele mai importante componente ale procesului de tranziție din România. Dincolo de efectele favorabile, în sensul creșterii gradului de rentabilitate a unităților miniere și a diminuării pierderilor în ansamblul economiei naționale, procesul de restructurare a avut repercusiuni negative asupra minerilor și a familiilor lor. Cele mai mari dificultăți constau în creșterea șomajului și imposibilitatea găsirii unui loc de muncă cu caracter alternativ, scăderea nivelului de trai (oarecum mai redusă comparativ cu alte zone miniere), deteriorarea infrastructurii locale.

Spre deosebire de alte țări în care procesul de restructurare a industriei miniere a fost precedat de analize prealabile, estimarea efectelor indezirabile, programe de recalificare și reconversie a forței de muncă, restructurarea acestui sector a început prin concedierea masivă a forței de muncă, care a acceptat în mod „voluntar” să-și părăsească slujbele în schimbul unor compensații materiale relativ consistente.

Numărul inițial de angajați ai exploatării miniere Fundu Moldovei era de 1400. Procesul de restructurare a început în 1997, astfel că până în prezent, 1150 mineri au fost disponibilizați, 50 pensionați, iar 200 redistribuiți în alte sectoare miniere din cadrul S. C. Min. Bucovina.

Foto 2. Halda de steril Dealu Negru (foto D.Vasilcu)

Compensațiile bănești au fost acordate în funcție de vechimea salariatului, pornind de la 14-16 milioane în 1997 și până la 150-175 milioane lei în 2001-2003.

În anul 2003, perimetrul minier a intrat în administrarea Primăriei Fundu Moldovei care, din păcate, nu s-a implicat în rezolvarea problemelor de mediu și a celor sociale. Deși s-au organizat cursuri de reconversie a forței de muncă, în orașul Câmpulung Moldovenesc, minerii disponibilizați nu au manifestat interes în sensul participării, fapt explicat, de altfel, de nivelul în general redus de educație, corelat cu lipsa de motivație financiară (salariile cu mult mai reduse din domeniile în care ar fi fost recalificați).

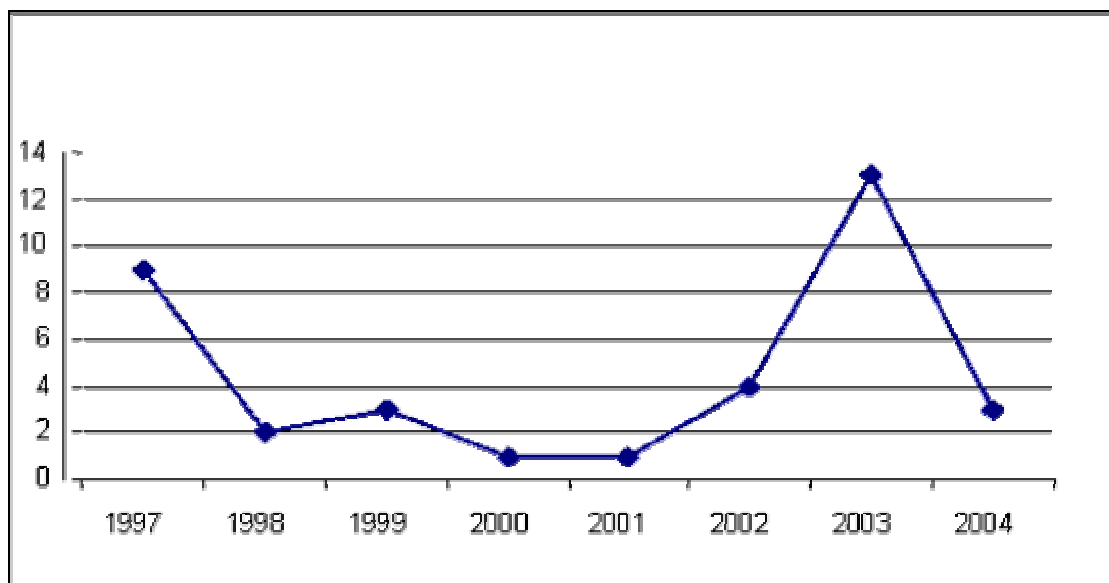

Fig. 1. Numărul minerilor disponibilizați în perioada 1997-2004.

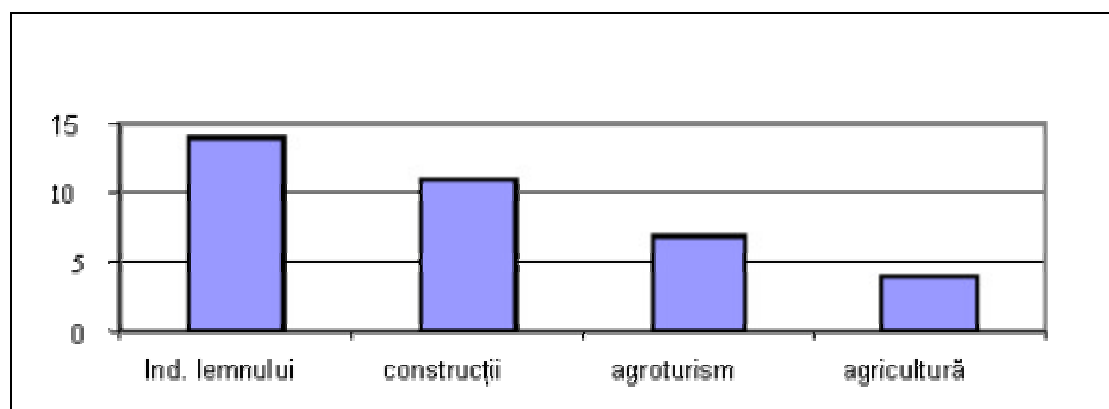

Fig. 2. Ocupația prezentă a minerilor disponibilizați.

Pentru surprinderea unor aspecte sociale cu privire la procesul de restructurare am considerat importantă aplicarea unui chestionar pe un eșantion de 10 % din populația activă masculină, însă în final, eșantionul s-a redus la 5 %, deoarece mare parte din cei disponibilizați au revenit în localitățile de origine, iar numărul de mineri disponibilizați cu domiciliul în Fundu Moldovei este destul de mic. Astfel, din cele 36 de persoane chestionate, 9 au fost disponibilizate în anul în 1997, 3 în 1999, 4 în 2002, 13 în anul 2003 iar restul în anii 1998, 2000 și 2001. Strategiile de folosire a plăților compensatorii sunt deosebit de importante pentru înțelegerea problemelor sociale din zonă. Nivelul de educație redus ca și caracteristicile bugetului zilnic, în general dezechilibrat, explică orientarea plăților compensatorii mai mult spre consum (zilnic și bunuri de folosință îndelungată), decât spre economie și începerea propriei afaceri.

La întrebarea, cum ați investit suma primită ca ordonanță, unul din trei au cheltuit banii pentru reparații în gospodăria personală, unul din patru în produse de uz casnic și unul din nouă în comerț și în activități de prelucrare a lemnului.

Ceea ce este oarecum surprinzător, după disponibilizare, nici una dintre persoanele chestionate nu au participat la cursuri de reconversie profesională, dar 2/3 și-au manifestat intenția de a participa în viitor. Interesante sunt răspunsurile la întrebarea cu privire la

domeniile care ar putea contribui la relansarea economică a comunei. Astfel, unul din patru respondenți consideră că turismul și agricultura, respectiv creșterea animalelor sunt domeniile cu cele mai mari perspective, unul din 6, turismul, unul din 7 creșterea animalelor, în timp ce unul din 7, consideră deopotrivă de importante turismul, creșterea animalelor și ocupațiile tradiționale.

Concluzii :

- Zona se confruntă cu probleme naturale și sociale deosebite;
- Proasta gestionare a deșeurilor rezultate în urma exploatării miniere;
- Haldele de steril nu sunt reabilitate și constituie un pericol pentru localnici;
- Exploatări miniere au afectat fertilitatea solului și calitatea apei;
- Neimplicarea autorităților locale în rezolvarea problemelor sociale și de mediu;
- Scăderea potențialului economic al zonei;
- Degradarea estetică și funcțională a peisajelor naturale.

Soluții :

- Propunerea unui proiect de ecologizare a zonei (executarea unor lucrări specifice de protecția mediului în zona haldelor de steril și a iazului de decantare);
- Găsirea unor mijloace de restabilire a echilibrului natural, prin atragerea unor fonduri nerambursabile interne sau externe;
- Implicarea susținută a autorităților locale în rezolvarea problemelor sociale și de mediu;
- Reabilitarea regiunii afectate prin responsabilizarea factorilor de decizie din domeniul economic;
- Sensibilizarea, o mai bună informare și educare a întregii populații în sprijinul protejării și conservării mediului;
- Stimularea dezvoltării activităților tradiționale;
- Încurajarea întreprinderilor care realizează produse ecologice (tip „bio“ de marcă);
- Sprijinirea persoanelor fizice, a asociațiilor familiale și a societăților comerciale în crearea de pensiuni agroturistice.

BIBLIOGRAFIE

Larionescu, Maria, Rughiniș, Cosima, Rădulescu, S., (1999), *Cu ochii minerului. Reforma mineritului în România*, Edit. Gnosis, București.

Militaru, A., (2005), *Structuri demoeconomice ale spațiului rural*, în Probleme Economice vol.154-155, Centrul de Informare și Dezvoltare Economică, București.

Sima, C., (2004), *Analiza SWOT a sectorului de extracție a minereurilor neferoase*, Probleme Economice, vol. 140-141, Centrul de Informare și Dezvoltare Economică, București.

***Date privind restructurarea sectorului minier obținute de la S. C. Min. Bucovina (Vatra Dornei).

Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
des_pina2004@yahoo.com